

DUCHOVNÍ KNIHOVNA.

Roč. XXX.

Číslo 2.

Blahoslavený
JAN SARKANDER.

Dle spisu Matěje Procházky

podává

Jan Tagliaferro.

(Otisk ze »Školy Božského Srdce Páně«.)

V Brně 1910.

Tiskem a nákladem papežské knihtiskárny benediktinů
rajhradských.

Cena 30 hal.

Bl. Jan Sarkander.

Blahoslavený
JAN SARKANDER.

Dle spisu Matěje Procházky

podává

Jan Tagliaferro.

(Otisk ze Školy Božského Srdce v Praze.)

V Brně 1918

Tiskem a nákladem papežské knihtiskárny benediktinů
rajbhradských.

Č. 1693.

Nihil obstat.

Jan Tenora,
farář Chvalkovský.

Imprimatur.

† Pavel,
biskup.

V Brně 1. dubna 1910.

1. Úvod.

Eírkev katolická ctí a velebí svaté a světice Boží jako vzory života křesťanského i jako přimluvčí u Boha nejvyššího. Koho však bychom snadněji následovali, jako krajan svého, jenž nejenom životem bohabojným nám září, ale i smrtí hrdinnou oslaven v radosti nebeské se za nás přimlouvá? Onť zná nejlépe naše potřeby, tudíž též jeho přimluva nám bude velmi prospěšnou u Boha.

A přece poměrně málo se uctívá v krásné vlasti slezské blahoslavený Jan Sarkander, jenž před padesáti lety za blahoslaveného prohlášen byl. Pamětníci slavností r. 1860 pořádaných již řídnou a mladší pokolení málo o slavném krajanu našem slychá. Za povinnost svou pokládáme, abychom přinesli životopis bl. Jana Sarkandra a tak šířili lásku a úctu mezi jeho krajany.

2. Narození bl. Jána.

V slezském městě Skočově narodil se dne 20. prosince 1576 blahoslavený Jan Sarkander z rodiny šlechtické. Otec jeho byl slezský šlechtic Řehoř Matěj Sarkander a matka Helena Gurecká z Kornic. Až dosud ukazuje se ve Skočově vedle radnice dům, kde se blahoslavenec narodil. Jest nyní majetkem „Spolku k zakoupení a přestavby rodného domu bl. Jana Sarkandra ve Skočově“ (se sídlem v Těšíně), jenž dům tento chce zachovati památce slavného rodáka slezského. Starší bratři Sarkandrovi slouli: Václav, Pavel a Mikuláš, z nichž poslední byl děkanem opavským a později kanovníkem olomouckým.

Rodiče záhy pečovali o vzorné vychování dítek svých. Ale po desátém roce věku potkalo našeho Jana neštěstí, že mu r. 1589 zemřel drahý otec. Ovdovělá matka vyvolila si za obydlí město Příbor na Moravě, kde i příbuzné měla. Zde se vzdělával Jan asi tři léta pod správou výborného učitele, jenž žáka svého nejen vědám horlivě učil, ale i v pobožnosti a mravní čistotě cvičil. Až podnes se ukazuje v Příboře světnička, kde Jan Sarkander jako jinoch studovával a asi

čtvrt hodiny za městem je studánka, kde bl. Jan rád sedával.

Po třech letech poslán Jan do Olomouce do kolleje ctihodných Otců jesuitů, aby zde ve studiích pokračoval. Byl Jan tenkrát ve čtrnáctém roce věku, když poprvé do Olomouce zavítal, kde ho později čekala koruna trnová, ale zároveň palma vítězství nejskvělejšího. Lze se domnívati, že v Olomouci Jan nejen školy Otců jesuitů navštěvoval, ale i v konviktě přebýval. Tolik jest jisto, že tam šest tříd studoval a ducha svého znamenitými vědomostmi obohatil. Že Jan výborné vlohy měl, dosvědčují jeho latinské i české listy, v nichž se jeví sloh velmi správný, zajímavé vtipy a jadrné myšlenky. Touž měrou jak cvičil rozum, šlehtil i srdce, zvláště něžnou úctou nejbl. Panny Marie, do jejíž družiny leta 1596 vstoupil, následuje v tom věrně příklad všech velikých světců.

Na akademii studoval Jan v Olomouci tři léta, až r. 1600 se na vyšší studia odebral do zlaté matičky Prahy.

Filosofické školy jesuitů v Praze byly tehda slavné v celém světě katolickém, že odevšad se do nich hrnula mládež po moudrosti toužící. I našeho Jana vidíme jako horlivého posluchače na těchto školách, kde tak skvělé po-

kroky činil, že dne 13. května 1603 na mistra (doktora) filosofie povýšen byl.

Stav církve katolické byl tehdáž v Čechách velmi smutný. Duch odbojný proti církvi se rozmáhal a mnohé ukrutnosti páchané na kněžích katolických od protestantů zvěstovaly blížkou bouři, která veškerou zemi zachvátí a v ní strašnou spoustu způsobiti měla.

Kdo do těchto zápasů s odbojnictvím pustiti se chtěl, musil neobyčejnou mravní silou se ozbrojiti, sebezapřením se tužiti a hrdinským duchem vynikati. Že tím právě vynikal náš Jan, jde na jevo z toho, že v Praze se rozhodnul, vstoupiti do služby církve svaté a k tomu účelu oddati se studiím bohoslovným. Při studiích filosofických osvěcovala jej milost Boží, že zpozoroval své povolání k stavu duchovnímu. Vyzkoumaj po úpěnlivém vzývání Ducha svatého, že vnuknutí to jest opravdu hlas Boží, ustanovil pevně vstoupiti do stavu duchovního, byť i tento sebe větší útrapy, ba i trnovou korunu mučednickou mu přinéstí měl.

Jelikož školy bohovědné ve Štýrském Hradci pod správou jezuitů tehdy velikou slávou slynuły, odebral se náš Jan do tohoto města, aby účelu svého dosáhl. Pilností a výtečnými pokroky dostoupil cti, že povýšen byl za mistra (doktora)

bohosloví. Zároveň s Janem Sarkandrem studovali ve Štýrském Hradci jiní znamenití mužové, kteří též palmy mučednictví pro víru katolickou si dobyli, jako bl. Marek Kříž, jenž roku 1619 s bl. Melicharem Groděckým od protestantů byl umučen, Jan Ogilbej, Matěj Burnat, Zachariáš Anthel, Jeremiáš Fišer, Volfgang Ondřej Koffler, Jan Ratkaj, Karel Borango a Jan Mešar. O Sarkandrovi v Hradci studujícím praví se, že všickni obdivovali se jeho vědomostem.

3. Jan Sarkander v duchovní správě.

Bl. Jan Sarkander přijal všecka svěcení na Moravě. Na kněze byl vysvěcen v Brně dne 22. března 1609. Po svém vysvěcení, nepochybně od terminu sv. Jiří, byl Jan Sarkander duchovním správcem v Jaktarži u Opavy, aby tam pracoval na blízku bratra svého Mikuláše, děkana a faráře opavského. Jak v městě tak i v okolí nestály té doby věci náboženské v dobré míře; zavládlo zde protestantství náramně, proti němuž i našemu Janovi těžké boje bylo podnikati. Co však našeho blahoslavence v těchto bojích vyznačuje, jest jakási mírnost a rovnováha ducha, které zápasník zbožný nikdy nepozbývá. Jan

Sarkander nepobyl tu dlouho, jen do polovice července 1609. Potom od začátku října 1609 byl farářem v Uničově. I tu mu bylo tuhé zápasy podstoupiti s rozličnými odpůrci církve, kteří i zde se nalézali; neboť vždy za svatou povinnost uznával, všem protivníkům na odpor se stavěti a je slovem pravdy přemáhati. A tu možná hledati první podnět oné nenávisti, s kterou Jan náš později od bludařů až do smrti mučednické pronásledován.

Z listin zachovaných jde na jevo, že Jan Sarkander zde jen krátký čas farářem byl, od října až do 26. prosince roku 1609. Tu potkala rodinu Sarkandrovu veliká pohroma. Mikuláš, bratr Janův, přidržel se ve sporu mezi císařem Rudolfem a Matyášem, strany císaře Rudolfa, kdežto kardinál Dietrichštejn se přidržel Matyáše, jemuž Rudolf Moravu odstoupil. Proto kardinál snahy Mikuláše Sarkandra nejen zavrhoval, ale i tím potrestal, že jej ve Vyškově uvěznil, aby odtud do Brna k zemskému soudu dostaven a dle nálezu toho soudu pokutován byl. Avšak Mikulášovi se podařilo z vězení uniknouti a do Pasova k arcivévodovi Leopoldovi přehnouti. Za to byli bratři Sarkandroví dáni do vězení a tím hněv stavů moravských, většinou protestant-

ských, proti Mikuláši zuřících poněkud ukojen. Pročež i nevinný Jan náš z tohoto hořkého kalicha píti a v Kroměříži ve vězení nějaký čas strádati musel.

Ve vězení na radnici v Kroměříži byl po celý rok 1610, neboť stavové moravští teprve dne 27. ledna 1611 oznamovali, že na dostatečné rukojemství propustili z vězení bratry Mikuláše Sarkandra. Po tom, asi od terminu sv. Jiří 1611, dostal Jan Sarkander, jelikož Uničovští měli již jiného faráře, faru v Charvátěch, kde však byl jen do sv. Michala 1611. Že Jan i tu jako jasná hvězda svítil slovem i příkladem a všeobecné úcty si získal, o tom svědčí zvláštní účta, s kterouž památka jeho tam se slavívala. Po tom byl buď u pana Jana Kavky z Říčan duchovním správcem na Brumově, nebo pobýval v Kroměříži.

4. Jan Sarkander farářem ve Zdounkách.

Od sv. Jiří 1612 stal se Jan Sarkander farářem ve Zdounkách, kde byl p. Kavka pán podací.

Ve Zdounkách působil Jan Sarkander horlivě a práce jeho byla požehnaná a spásonosná. Nebo jako bedlivý pastýř

duchovní vznikajícímu zlému hned vstříc kráčel a pozor dával, aby pohoršení jakákoli se nevloudila mezi katolickými jeho ovečkami. Vždy měl na paměti chudé, vdovy a sirotky, a dle možnosti udílel jim almužny. Nemocné navštěvoval, neshody mezi sousedy pokojil a příkladem Kristovým je povzbuzoval, aby sobě vespolek křivdy odpouštěli. Hospodáře a hospodyně napomínal, aby společnou ranní, polední a večerní modlitbou dům svůj malým chrámem Božím činili, na počestnost všech pozor dávali a vůbec k tomu přihlíželi, aby všichni domácí pobožný, cudný, spravedlivý a střízlivý život vedli.

Každé pondělí vyšel s nejsvětější Svátostí oltářní do přífařených osad a všude přísluhoval sv. svátostmi. Obchůzka tato trvala někdy až do čtvrtku. Patřilyť tehdy k zdounecké farnosti osady: Cvrčovice, Divoky, Něčice, Skržice, Soběsuky, Těšanky, Cetechovice, Hoštice, Honětice, Roštin, Zborovice, Troubky, Medlov, Zlámanka, Oujezdsko, Lhotka a Kostelany.

Odtud povolán Jan Sarkander na působiště mnohem nesnadnější. Avšak loučení se Zdounkami nebylo tak snadné. Získal si lásku všech věrných katolických farníků, kteří s bolem velikým jej na jiné místo propouštěli.

5. Jan Sarkander farářem v Boskovicích.

I v Boskovicích druhdy koukol bludu hojně podrostal. Byliť pánové boskovští i někteří rytíři ze Zástřizl, jako majitelé Boskovic, příznivci učení bratrského. Teprve Václav Morkovský svobodný pán ze Zástřizl, byl horlivým katolikiem, jenž r. 1613 povolal slovutného jesuitu Drachovského, aby zde pokleslé vědomí katolické opět oživil a pobloudilé k návratu do lůna církve naklonil. I podařilo se horlivému knězi několik nekatoliků, mezi nimi i dvě sestry statkářovy, získati. Téhož roku povolán do Boskovic za faráře Jan Sarkander. Ačkoliv pan Václav ze Zástřizl všemožně jej podporoval, přece bylo postavení Janovo nad míru nesnadné. Jelikož farnost byla rozsáhlá, nepostačovaly k tomu síly jednoho kněze, přinucen byl Jan ku pomoci své volati z Olomouce ctihodné Otce z Tovaryšstva Ježíšova. Jejich pomocí podařilo se Janovi přes 50 měšťanů opět ku poslušenství církve katolické navrátiti. I nekatolický učitel propuštěn a na jeho místo katolický dosazen. Tak farnost po dlouhý čas církvi odcizená opět katolickou se stala a strom Boží zde téměř uvadlý počal se zase zelenati a krásnými květy se ozdobovati.

Tím více zášť zahanbeného bludařstva se roznítla proti horlivému knězi, takže už zde mnohým nebezpečím sevřen byl. Ale ani zde nebylo Janovi přáno dlouho pracovati, neboť už od sv. Jiří roku 1616 byl povolán na místo krutějších bojů, do Holešova.¹⁾

6. Jan Sarkander farářem v Holešově.

I v Holešově se utvořila během času obec bratrská čili pikartská, chráněna jsouc pány Holešova z rodu Šternberského. Teprve když horlivý katolík Ladislav Popel z Lobkovic r. 1604 panství holešovské koupil, nastal obrat k lepšímu. Pán tento dal farní chrám slavně vysvětit, načež v něm započala sv. missie pro navrácení Holešovských k víře katolické. Dílo posvátné konali tři Otcové z Tovaryšstva Ježíšova, k nimž se roku 1616 přidružil Jan Sarkander, jenž dne 6. května do Holešova přišel a devět dní později od děkana kroměřížského slavně v úřad farní uveden byl, jsa právě 40 let stár.

Nápadno zajisté, že Jan Sarkander povoláván byl na místa, kde stará víra

¹⁾ Pánem podací na Holešově byl Ladislav z Lobkovic; ten Jana Sarkandra praesentoval.

katolická byla téměř zanikla a strom její teprve se musel štípati a vzrůst ne-unavnou péčí obstarávati. Právě z toho vysvitá zřejmě jeho výtečnost a zasloužilost. Maje vždy před očima vžor dobrého pastýře, jenž život svůj dává za ovce své, neštil se Jan žádných obětí a obtíží, aby šířil čest a slávu Boží a nesmrtelné duše k spáse přivedl.

Jelikož obrácení bludářů bývá vždy přenesnadnou prací, není divno, že Jan spolu s Jesuity až do konce roku 1617 počet katolíků v Holešově nerozšířil přes 220 duší, ačkoli práce a pílě nemalé vynaloženo. Už rok před tím sbor bratřím odňat a v katolický kostel proměněn; do domu bratrského vtáhli Jesuité a bydleli v něm. Že od toho času nekatolíci na Jana Sarkandra a jeho pomocníky zanevřeli, snadno si lze mysliti.

K otužení vědomí katolického založil Jan Sarkander v Holešově družinu Mariánskou.

Přišel na faru holešovskou nenalezl Jan Sarkander žádné farní knihy, v níž by zaznamenány byly stav duší a chrámu, důchody a břemena, práva a závazky. Všeho bylo třeba teprve se dopátrati. Byl Jan jako farář ve své výživě odkázán hlavně na desátek a podle přísahy

církvi ustanovené, kterou každý kněz při nastoupení farního úřadu skládá, byl povinen toho práva hájiti. Zvláště měl Jan nepříjemnosti s nekatolickým panem Václavem Bitovským z Bitova, pánem na Bystřici, jehož poddaní z Dobrotic a Jankovic povinni byli faráři holešovskému desátek odváděti. A poněvadž tak nečinili, žádal Jan Bitovského, aby jeho poddaní dávali mu, což jeho jest; ale marně. Nezbyvalo tedy Janovi, leč proti pánu tomu stížnost vésti u hejtmana moravského a zároveň patrona svého Popela z Lobkovic, což učinil tímto českým listem:

»Vaše Milosti! Vysoce urozený Pane, Pane můj milostivý! Vaší Milosti od všemohoucího Pána Boha zdraví nejvýbornějšího a hojného božského požehnání upřímně vinšuji. Při počátku nynější žně porozuměv, že urozený a statečný rytíř pan Václav Bitovský z Bitova atd. sousedům Dobrotským a Jankovským poddaným svým, aby mi obyčejných desátků nedávali záповěď učinil; psal jsem jemu několikrát, aby k slavnému pořádku této země prohlídal a mne přináležejícími desátky spokojil. Ačkoliv pak naschválně posly na svůj groš mnohokrát jsem jednal a pro místnou odpověď k němu jsem poslal, však že jednak doma není, jednak že pro rozličné příčiny úmysl má týž

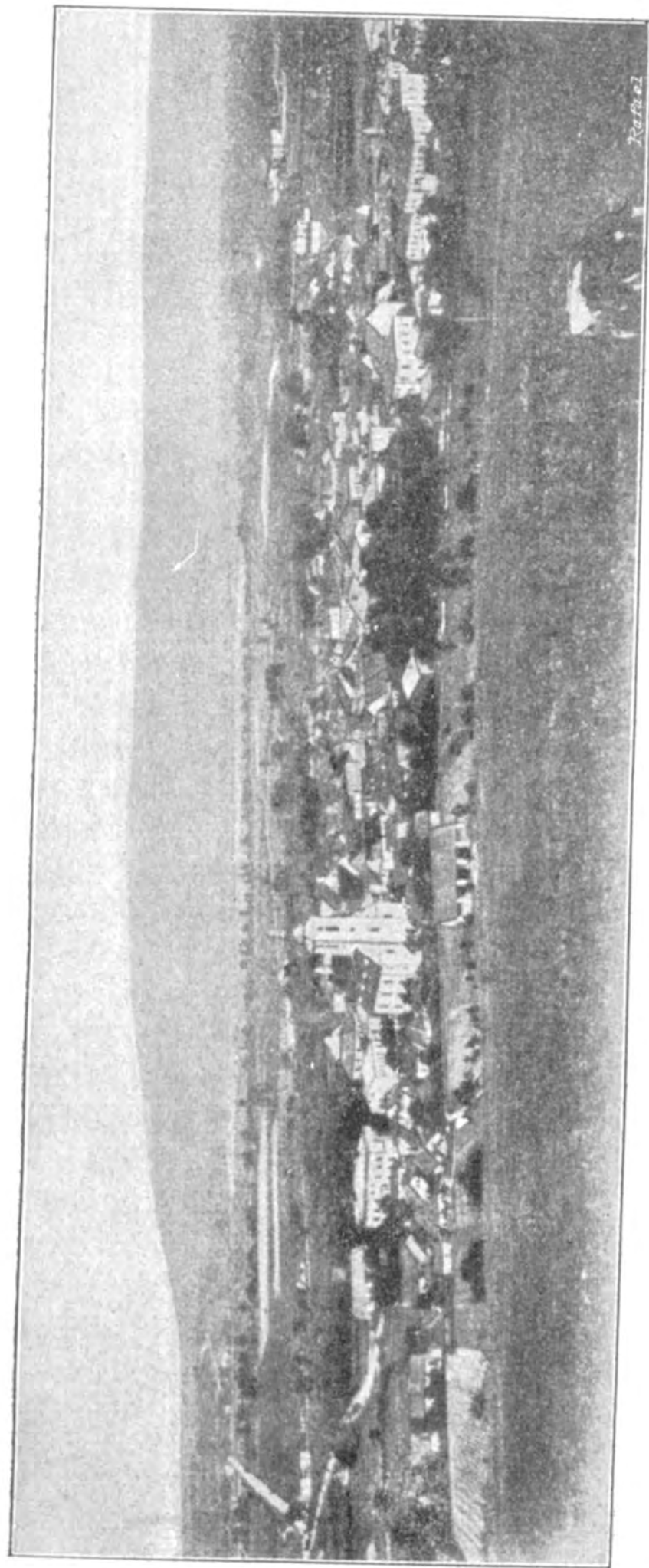
desátek mně nyní poroučet vydávati, jednak také, že k odpovědi chvíle nemá a zvláště k vyhledávání některých listů potřebných k té věci, se vymlouval. Z toho pocházelo až dosavad, že ani místné odpovědi ani těchž desátků míti jsem nemohl. I poněvadž týž Václav Bitovský k dávným útratám a škodám takovým způsobem mne netoliko přivozuje a dotčené desátky svým poddaným zapovídá a mně zadržovati smí, kteréž od starodávna k faře holešovské vždycky spravedlivě přináležely, aniž co na přátelská psaní dbáti chce; protož k Vaší Milosti pro průchod spravedlnosti jakožto ku panu kollatorovi svému poníženě se utíkám a poněvadž z dotčených Dobrotic a Jankovic holešovským farářům jmenovaný desátek předešle se dával: Vaší Milost služebně žádám, račte vedle spravedlnosti způsobiti, aby se také týž desátek na potomní časy ještě dával. Nepochybuji, že to pro zachování spravedlivých důchodů zdejší fary tak učiniti ráčíte. Pán Bůh všemohoucí rač toho Vaší Milosti hojná odplata býti, jehožto já Božské ochraně poníženě Vaší Milost na svých modlitbách poručena činím.

Jan Sarkander,
farář holešovský.

Výsledek této stížnosti byl, že pan Popel z Lobkovic přece přiměl Václava Bitovského k tomu, že dávky povinné odvádět naporučil.

Tyto spory desátkové nemálo podněcovaly kacířskou nenávist, kterou pan Bitovský a jiní k němu naplnění byli. Nežádáť křesťanská láska, abychom se vzdávali práv svých spravedlivých vůči zlobě lidské. Dobrota taková nebyla by ctností, ale slabostí hříšnou. Neustupoval-li náš Jan takovéto zlobě, chránil netoliko církevní práva, nýbrž i přimnožoval sobě prostředků k štědré dobročinnosti; nebo sám pro sebe žil velmi přísně, od jakživa nepřítelem jsa bujného rozkošnictví; za to však tím hojněji rozsíval símě všelikých dobrodiní mezi chudým a bídným lidem. Založilť též Jan s bratřími svými fundaci složiv u rady města Hradiště jakýsi kapitál na úroky, které nejprve osiřelé dcery bratra Václava, Anna a Susanna, po jejich pak vstoupení do kláštera neb úmrtí řád jesuitský v Olomouci bráti měl.

Vedle této jistiny položen už r. 1590 od Mikuláše Sarkandra kapitál 200 zl. pro chudé žáky na školách jesuitských v Olomouci neb Těšíně, kterýžto kapitál do r. 1623 na 2000 zl. počtu moravského rozmnožen byl.

Skočov na Visle (rak. Slezsko).

rozhodným jeho vyznavačům krutě postupováno. Tak uvěznění byli kardinál Dietrichštejn a Ladislav Popel z Lobkovic, jiní pak ze země vyhnáni a statků svých pozbaveni. Potlačování katolíků rychle se pak šířilo po Moravě. Hned 12. května vyhnáni Jesuité z Olomouce a den před tím chrám sv. Mořice odňat katolíkům a odevzdán luteranům. Dne 14. května stavovskými komisary Albrechtem Sedlnickým, Václavem Bitovským a Buchheimem proměněna rada města Olomouce v ponejvíce protestantskou a od té chvíle páchal Buchheim v Olomouci libovolně krutosti všeho druhu na katolicích.

Z hlavních pak měst přivalila se i do Holešova potopa a záplava událostí, která i našeho Jana do víru strhnouti a v něm pohřbíti měla. Ano právě na něm chtěla se pomsta protivníků víry naší vyzuřiti, poněvadž on všemi silami pracoval o vyplnění protestantismu a o zvelebení a vítězství katolické víry; i vyhrožovali panující již protestanté katolíkům holešovským pomstou, jest-li Jana Sarkandra rychle od sebe nevybudou.

A tu věrný sluha Páně nikde bezpečen nebyl. Pročež katolíci, chtějící život mileného pastýře si déle zachovati, sami snažně ho prosili, aby do Častochova putoval, jak byl slib učinil, a tak zuřivosti

protestantů unikl. Sarkander odcestoval s povolením představených do Častochova v červnu 1619. Asi čtyři neděle pobyl v klášteře paulánském na Jasné Hoře, konaje pobožné cvičení v poutnickém chrámu mariánském. Na zpáteční cestě navštívil z Rybníka Krakov a zastaviv se opět v Rybníku, dostalo se mu zpráv, že stádo jeho v Holešově je rozptýleno; chtěl se tudíž fary své zřici, ale ke konci listopadu jej přece opět v Holešově spatřujeme.

8. Jan uchránil Holešov od kozáků.

Sotva se Sarkander navrátil, nepřestávali protestanté jej podezříváním pronásledovati; domnívali se bezprávně, že Jan pouze z politických příčin v Polsce byl, aby totiž odtud přivedl pomocné vojsko katolické na Moravu proti protestantům. Jejich domněnky zdály se býti ospravedlněny, když v únoru k nim stihla pověst, že několik pluků polských a kozáckých vpadlo do Moravy a všude mečem a ohněm pustoší. Poslalť polský král Zikmund, horlivý katolík a příbuzný císaře Ferdinanda, pluky tyto na Moravu, aby věci císařské sloužili a protivníky jeho potírali. Když vojsko došlo do Bystřice pod Hostýnem, zpustošilo strašně statky

pana Bitovského, o němž se dozvěděli, že jest nepřítelem katolíků a protivníkem císařovým. Pověst o těchto událostech ještě téhož dne došla do Holešova a všechny obyvatele strachem a hrůzou pronikla. Pročež Sarkander svolal věřící do chrámu, napomínal ku pokání jako nejlepší přípravě k smrti a oznámil, že chce ve slavném průvodu s nejsv. Svátostí kozákům naproti jíti.

Druhého dne, 6. února, ráno došla zpráva, že vojsko se blíží. Bez prodlení dal Jan zvoniti a vzav monstranci s velebnou Svátostí kráčel kozákům vstříc. I protestanté mnozí se přidružili, dílem ze zvědavosti, dílem ze strachu. Průvod došel na výšinu a očekával tu blížící se vojíny. Sarkander pak držel monstranci tak, aby ji z daleka viděli. Poláci a kozáci vyslali na výšinu posly s dotazem, co by průvod tento znamenal, a když jim účel oznámen, seřadili se, na blízku kněze sestoupili s koní, padli na kolena a klaněli se nejsv. Svátosti. Jan Sarkander zapěl: »*Salvum fac populum Domine!*« (Spasiž lid svůj Pane!) a udělil jim sv. požehnání. Načež oni co nejrychleji okolo Holešova jeli a cestu svou dále u Napajedel přes řeku Moravu konali, Holešovským neubliživše. Tak bohabojný Sarkander svou pečlivostí a duchapřítomností odvrátil od Holešova velikou pohromu.

9. Jan jat a v Olomouci uvězněn.

Právě toto veliké dobrodini, které jak katolíkům tak protestantům prokázal, bylo nepřítelům víry vítanou zbraní k jeho zkáze. Tlupy polské a kozácké pohubily statky pana Bitovského v Bystřici, právě když dlel v Brně jsa nejvyšším soudcem zemským od strany odbojnické ustanoven. Pověst o tomto vpádu a pustošení stihla brzy do Brna a jakožto strůjce všeho od Bitovského u vzdorokrále obžalován pán na Holešově, Ladislav Popel z Lobkovic, jehož nástrojem prý byl jeho zpovědník Jan Sarkander, jenž do Poska cestoval, aby odtud Poláky a Kozáky na Moravu přivedl, by statky nekatolíků plenili a hubili. Pročež žádal Bitovský, aby proti němu jak proti velezrádci úředně se zakročilo a listem obšílacím aby pohnán byl před soud do Olomouce.

Toto nařknutí se strany nepřátel Sarkandrových a Lobkovicových bylo velmi nespravedlivé, protože makavě lživé. Věděliť dobře nepřátelé tito, že takový vpád Polákův už dávno od císaře Ferdinanda s polským králem Zikmundem umluven byl. Přes to všechno zlomyslné ono nařknutí šířili nepřátelé katolíků mezi nekatolíky v okolí holešovském, tak že tito

katolíkům vyhrožovali a je všelijak znepokojovali; nejvíce však zuřeno proti Sarkandrovi, jenž vyhlášen za zrádce vlasti, zasluhujícího smrti nejhroznější. Nepřátelé chtěli takto Jana zkaziti a obvinění zmíněná zdála se jim nejvhodnější cestou k tomu, aby protestanty proti němu tak rozdráždili, že by tito na život mu nástrahy činili. I musel Jan brzy v zahradě, brzy ve stáji, brzy i mimo faru na hřbitově, v kostnici se ukrývati, nechtěje se svévolně v ruce nepřátel vydávati a jim k zločinu nápomocen býti.

Brzy oznamoval se již po městech a vesnicích obsílací list, jímž vyřknuto, že všickni katolíci v okolí holešovském zavázáni jsou Jana Sarkandra rameni spravedlnosti trestající vydati. Dovědév se toho Sarkander, umínil si Holešov tajně opustiti, aby od svých oveček odvrátil všeliké nebezpečí a strasti, které jim pro něho hrozily. Pročež hned odešel do Tovačova, aby tam na zámku se ukrýl. Ale ani zámek tovačovský neposkytl Sarkandrovi bezpečného útulku. Vyslíděn byl hned od několika nekatolických měšťanů tovačovských. Upozorněn od svých přátel, že protivníci o jeho úkrytu vědí, odešel na radu jejich potají ze zámku do blízkých lesů. Zde sevřen jsa odevšad úzkostmi, ulevoval si ve vroucích mod-

dlitbách a připravoval se k poslednímu boji, odevzdávaje se do vůle Boží. Zde v lesích přece byl vyslíděn, zajat a pouty svázaný do Olomouce veden a do vězení vsazen.

10. První výslech Jana.

Dne 13. února 1620 vstoupil lichohajtman Moravy. Ladislav Veleň ze Žerotína, pán na Břeclavi, s velikým průvodem do žaláře, v němž Jan Sarkander uvězněn byl. V jeho průvodu byli pánové: Hartmann z Buchheimu, Václav Bitovský, Beneš Pražma z Bilkova, Ctibor Žernovský ze Žernova, Jan Skrbenský z Fulneku a tři protestantští radové olomoučtí: Tobiáš Markvard, Albrecht Muthal a Jiří Richter. Tito všichni byli horliví protestanté a jako komisaři ku vyšetřování tomu zvláště vyvoleni. Mimo ně povolán k tomu i městský soudce, Jan Scintilla, muž vůbec vážený a rozhodný katolík, jenž následující mučení Sarkandrovo napsal.

Lichohejtman kázal kněze Jana přivést z podzemní skrýše a začal jako náčelník a ředitel vyšetřování s ním výslech v českém jazyku, jenž tehda výhradně byl úředním jazykem. S krutou zlostí řekl: »Ty pope, padouchu a zrádce vlasti, věz, že nebudeme s tebou hrát, pročez pověz po dobrém: jakým způsobem

Poláci a Kozáci do Moravy povoláni a uvedeni byli?«

Sarkander ve své skromnosti uctivě odvětil: »Velectění pánové, o těch věcech, na které mne se ptáte, já nehodný kněz pražádné vědomosti nemám«. Odpověď ta, ač čirá pravda, rozvzteklila pány vyšetřující tak, že povstal mezi nimi veliký hluk. Jedni služebniku Božímu nadávali, jiní mu vyhrožovali. Hejtman pak pokračoval: »Co ty, arcipadouchu, díš, že nevíš? Já pak a všickni tito vznešení pánové a vlasti milovníci, jak je zde vidíš, dobře vědí, že o tom víš. Co ty se opovažuješ nám do očí lháti? Zkusíš, před kým sva nejlživější ústa otvíráš a koho takovými lžemi šiditi chceš.«

Načež Jan s podobnou skromností a úctou směle odpověděl: »Velectění pánové, nechtějte mně zazlíti proto; v pravdě dim já: že o těch věcech pranic nevím.«

Slova tato ještě více rozčilila vyšetřovatele. I vytýkali mu, řkouce: »My pak všichni víme, vyznáváme a dosvědčujeme, že ty, arcipadouchu i s tvým pánem z Lobkovic jsi zrádcem vlasti. O ty nevinátko, ty že neznáš jeho praktiky a nešlechtnosti? Což jsi už zapomněl, že jsi byl jeho nejdůvěrnějším rádcem, jemuž on všecky své tajnosti svěřoval?

Snad tobě už z paměti vyšlo, že mezi ostatními nešlechtnostmi i tu do uší tobě našeptal, kteří už tak mnoho nevinné krve prolito, kterouž tolikérou loupeže, drancování, nátisky a tisícové jiné zločiny spáchány? Nešlechtníku, co jsi dělal v Polsku? Přiznej se, nebo není tu, na kterého bys nyní se spoléhati mohl; zde zajisté ani na tebe, ani na tvou tonsuru (oholení na hlavě duchovních) dbáti se nebude, ježto ten, který tobě tonsuru dal, už ve vlasti nemá co poroučeti. Věz, že nyní jsme my pánové a vladaři země.«

Ctihodný vězeň na to skromně popřel, že by o polském vpádu měl nějaké vědomosti a doložil: »Velectění pánové! ovšem pravda, že jsem byl v Polsku, ale šel jsem tam jedině proto, abych vyplnil dávný slib před zázračným obrazem bl. Panny Marie v Častochově. Když pak po vykonané pobožnosti jsem do města Rybníku se vrátil, dověděl jsem se, že nemohu bezpečně cestovati dále a fara má, že už zaujata jest od duchovníka nekatolického. Pročež jsem odtud do Krakova se vrátil, doufaje, že tam buď až k upokojení Moravy něco příhodného (služby církevní) naleznu, anebo příležitosti nabudu, zase na Moravu se navrátiti. Ježto se mi však v Krakově

nic příhodného nenamítlo, vrátil jsem se do Rybníku, kde po nějaký čas církevní službu jsem vykonával; a když posléze bezpečná příležitost se mi naskytla, vrátil jsem se do Holešova.«

Václav Bitovský, dávný nepřítel Sarkandrův, nemoha dále zadržeti vzteku, zlořečil a posléze se tázal: »Nač jsi tedy, pověz, před svítáním co padouch a zrádce z Holešova uprchl?

Jan Sarkander odpověděl ve vši tichosti: »Velectěný pane, neuprchl jsem, nýbrž způsobem katolickým, jako poutník jsem odešel, a to ovšem přede dnem, pro následující úpaly polední, za nichžto cestující raději odpočívají, než-li by šli dále. Jinak kdybych sobě nějakého provinění proti vlasti povědom byl a proto se byl na útěk dal, jistě bych nebyl na Moravu a tím méně do Holešova se navrátil«.

Bitovský přemožen touto odpovědí, k všeobecným výčitkám se utekl, v nichž, protože se týkaly náboženství, hlavní a pravý pramen zášti nepřátelské proti Sarkandrovi hledati dlužno. Nebo vytýkání mu vpádu Kozáků na Moravu bylo jenom rouškou, pod kterou se ukrývala zášť protestantská proti sloupu víry katolické, Janu Sarkandrovi. Proto řekl Bitovský, že prý Sarkander za při-

činou náboženství po celém okolí mezi lidem poddaným rozsívá símě nersvornosti a různic; že prý rozmluvami, poučováním, kázáním ano i písemnými žalobami a hanami štve lid proti pánům a tyto proti lidu, že tedy nezasluhuje odplaty leč takové, jaká se dává podobným buřičům a zrádcům.

Ctihodný sluha Páně trpělivě a pokorně odvětil, že i v těchto věcech se jemu před Bohem i před světem křivda děje; nebo v poučování a kázání vždy zastával pravou víru, chválil ctnosti, nepravosti pak káral a před nimi vystříhal; pak-li kdy při schůzce katolíků s nekatolíky hádka o nějaké nauce povstala, to nikdy jeho záměrem nebylo, jelikož on prý vždy katolíky takových hádek varoval a je napomínal, aby se za bloudící modlili, aby je Duch svatý osvětlil. V rozepřích, jež mu vešly z hájení práv, konal jenom svou povinnost; neboť církev i Písmo svaté káže, aby věrně zachováno bylo Svatyni Boží, co jí pro vydržování pracovníků na vinici Páně od věřících na vykoupení hříchů a ke cti Boží věnováno bylo. Při tom, že usiloval spolu svědomí své bez viny zachovati, jakož i duše těch, kteří cizí zboží zadržovali, uchrániti hříchu, jehož se dopouštěli překročující desáté přikázání Boží. Takto že obě

strany získávají, nejde-li jim jedině o pomíjející tělo a kousek chleba, nýbrž jde-li jim hlavně a jedině o nesmrtelnou duši a čisté svědomí. Ježto však přátelským dopisováním a pokornými prosbami ničeho obdržeti nemohl, že podle své povinnosti na soudce se obrátiti musel. Že však i při tom nevykročil z mezí vykázaných slušnou uctivostí a skromností, toho že dosvědčují listové jeho.

Takovouto odpovědí mohl se ovšem Bitovský spokojiti, kdyby mu o poctivost a spravedlnost šlo. Ale on i ostatní vyšetřovatelé chtěli toliko zášť svou si ochladiti a na panu Lobkovicovi se vymstiti. Posléze oslovil náčelník Jana takto: »Ty pak, pope, slyš: ty nechceš s pravdou ven, ale co, bude-li tvá velebnost katanem zkoušena? Čili myslíš, že nemůžeme i na tvého pána (Lobkovice) katanem se pustiti? Nestalo-li se to už jeho strýcům? A tomu věz, neujdeš i ty, shledáme-li, že nás podobnými lžemi podváděti chceš! Hleď tedy zdravějším rozjímáním sobě umyslit, k čemu se tobě rada a čas až do zítřejšího návratu našeho popřívá«. Tak řekl soudce a všickni vyšetřovatelé rozkázeni odešli ze žaláře.

Sarkander však potěšen Duchem svatým radoval se, že za hodna uznán

pro jméno Ježíšovo trpěti pohanění; nazpět uveden do žaláře, na vroucích modlitbách Bohu se poroučel.

II. Druhý výslech Jana.

Druhého dne, 14. února, ustanoven druhý výslech uvězněného Jana, při němž i Jan Scintilla po marném zdráhání přítomen byl. Místo lichohojejtmana nepřítomného vedl vyšetřování Václav Bitovský. Okolo šesté hodiny večerní odebral se do mučírny, kde sluha Páně uvězněn byl. S ním přišli pánové: Buchheim, Pražma, Markvard, Muthal, Richter, Vilém Ullersdorfer a hofmistr Bitovského, jménem Jindřich, pak Prokop Podstatský a několik jiných. Ti všichni shromáždili se v jedné světničce žaláře a jejich předseda Bitovský jal se na Jana dorážeti řka: »Běda tobě buřiči a zrádce vlasti! Což jsi nadarmo byl v Krakově? Pověz dobrovolně a bez obalu, co jsi tam dělal, jaké pořízení jsi tam měl?«

Jan jako den před tím tiše odpověděl, tutéž příčinu udávaje své pouťi do Polska. Ale rozkácený Bitovský vykřikl: »Sem katane! nebo s tímto tvrdohlavým popem nebudeme už déle hráti a žertovati. Podrob jej suché muce, a pak-li tato nepostačí, přidáme ještě jinou a

horší; nebo věc ta nebude se už vyjednávatí pouze pérem i inkoustem. (Chop se ho!)« Podobně i Buchheim na katana volal.

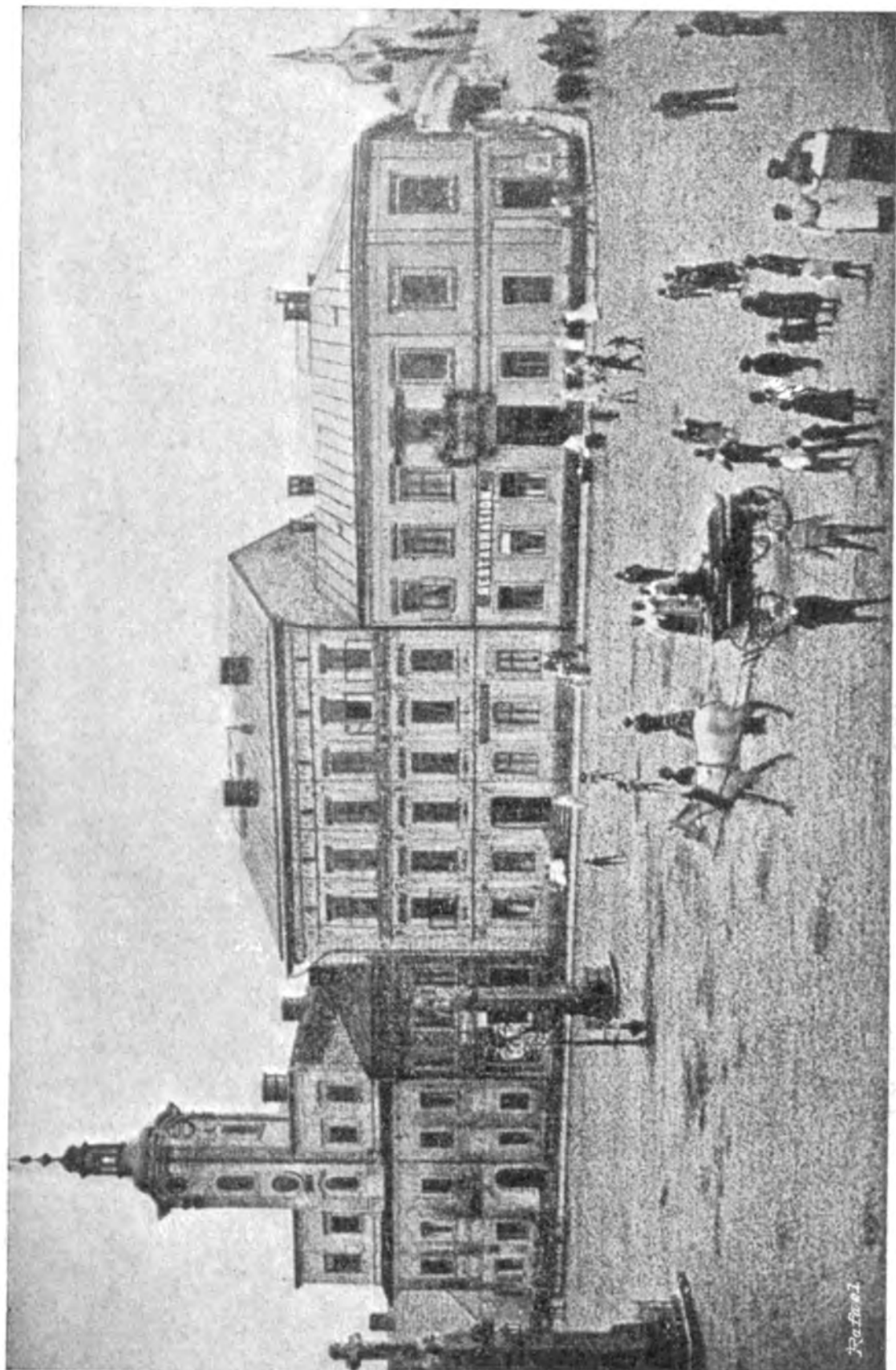
Sarkander padnuv na zem před svými protivníky, řekl: »Velectění pánové! Vida a zkoušeje, že Všemohoucí z nepostihlé hloubi soudů svých na mne skrze vás toto zlo pro mou cestu do Polska připouští: vzdávám jeho neskončené dobrotě nejpokornější díky, a prosím ji z toho srdce, aby vám nepokládala za hřích, co proti mně podnikáte, spolu však, aby nám všem provinění naše milostivě prominouti ráčila. Přes to všecko dosvědčuji slavně před Pánem nebes i země, že o tom všem, čímž z podezřivosti mne viníte, žádné vědomosti nemám, aniž jsem se k takovým věcem kdy upotřebiti dal. Nic takového bych vám zajisté netajil, kdybych toho buď účasten aneb vědom byl; netajil bych vám toho ani tenkrát, kdyby to vlastního otce mého nebo matky se týkalo. Mimo to, kdybych nyní jinak mluvil než-li jsem jednal, poskvrnil bych lhaním svědomí své, urážel bych pravdu a tak bych sám duši svou před Bohem vraždil. Pročež pro Svrchovaného na výsostech prosím Vás a zapřisahám, račte mi věřiti a ustaňte od tohoto ukrutného počínání, abyste ušetřili jak mojí kněžské důstoj-

nosti, tak svých vlastních duší, svých slavných rodů a jmen; nebo tím byste potomstvu nic slavného nezanechali.

Slova Sarkandrova všechny okolo- stojící katolíky pohnula k slzám; i sami kacíři cítili se jimi poněkud obměkčení. Jenom Bitovský se neobměkčil, ale katana k práci pobízel. Když kat hned se jal Sarkandra z taláru svlékati, podrobil se sice Jan vůli nepřátel, ale napřed jasným hlasem pronesl následující osvědčení: »Nejmilosrdnější Bože! Vím a vyznávám, že tato trýzeň na mne přichází pro moje hříchy, jimiž jsem dobrotu Tvou nesčíslně- krát rozhněval a nejtěžších muk sobě zasloužil; pročez k usmíření Tvé veleb- nosti a k náhradě cti Tvoji milerád sám sebe obětuji a hotov jsem všemožné protivenství ochotně podstoupiti. Avšak prosím Tebe, Pane Bože můj, co nej- pokorněji, jakož víš, že o těch věcech, ve kterých mne podezřívají, v pravdě žádné vědomosti, žádné účasti nemám, a docela bezvinným jsem: tak račiž mně v nastávajících bolestech, jež ve spojení s bolestmi ukřižovaného Pána svého, nejmilejšího Syna Tvého, Tobě pro hříchy své obětuji, Božskou milostí svou přispěti, srdce, jazyk, ústa a všechny smysly mé tak řídití a ostříhati, abych nic proti pravdě, která jedině Tobě se líbí, pro

bolesti své ani nemyslí ani nemluvil. Pak-li by proti nadání a úmyslu mému se stalo, že bych něco jiného vyřkl, než-li jsem doposud mluvil, a tak pravdu a tudíž i Tebe, Bože můj, urazil: tedy už nyní při zdravých smyslech a úplném sebevědomí proti tomu před Tebou, nej-dobrotivější Hospodine, a před celým Tvým nebeským dvorem se osvědčuji. Vás pak přítomné a celý svět za svědky беру, že nic takového netvrdím, anobrž chci, aby to za nevyřknuté pokládáno, a toliko bolestem a nedostatkem sebevědomí připisováno, vůbec za nic považováno bylo. Ty tedy nejmilostnější Bože, toto moje osvědčení milostivě přijmi a skrze zásluhu Tvého nejmilejšího Syna, bla. Panny Marie a všech svatých rač je potvrzeno míti. Amen«.

To vyřknuv Sarkander povstal a sám ochotně kněžské roucho své svlekl, pak ku skřípci vázán jest a přitažen. Byl pak skřípec přístroj k mučení, udělaný z trámů. S výše viselo kolečko, přes které běžel provaz, jenž svazoval ruce i ramena, a nohy mučeného ke sloupu přivázány k zemi na železné háky v kameni upevněné. Když takto Sarkander na skřípec pověšen byl, a údy jeho natahováním z kloubů se vymkly, nekřičel aniž vydal slova zlostného, nýbrž s tichým

Λ Rodný dům a socha bl. Jana Sarkandra.

toliko výrazem bolu co nejvroucněji vzdychal a modlil se slovy žalmisty Páně: »Osvobod, Hospodine, duši mou ode rtů nepravých a jazyka úskočného. Polož, Hospodine, stráž ústům mým a dvěře vůkol rtům mým. Nedopouštěj srdci mému uchýliti se ke slovům zlosti, k činění výmluv v hříších. Neboť kteří mne pronásledují, výskati budou, jestliže se rozviklám; já však dobrořečiti budu Hospodinu po všecken čas; vždy bude v ústech mých chvála Jeho: prozpěvovati budu Jeho jménu, dokud živ budu.« Těmito a podobnými povzdechy posiloval duši svou nevinný stradatel.

Ale Bitovský s rádci svými neobměkčil se těmito vroucími vzdechy, nýbrž brzy nevinného trpitele okřikoval, brzy mu lál a spílal a otázkami na něho dorážel, proč do Polsky šel, co tam dělal; avšak nedostalo se mu odpovědi, neboť Jan ustavičně opakoval ony svaté verše a opětně vzýval přesladrká jména Ježíš, Maria a Anna. Přistoupil pak k němu Beneš Pražma, řka: »Ty arciodbůjče a zrádci vlasti, ještě-li se opovážíš zapírat, co se tobě vytýká, a chceš-li ještě více mučen býti?« I Buchheim na katana volal: »Silněji roztáhni padoucha, aby mnozí pod ním se skrývající zrádci vylítli.« Do řeči mu vpadl Bitovský, řka:

»Avšak už blížeji k věci. Kde pak jsi nechal štolbu Lobkovicova? Co tento ničema v Polsku dělal? Pravda-li, žetobě ničeho nesvěřil?« Na to Sarkander ochotně odpověděl: »Kam Lobkovicův štolba dále v Polsku zašel a v jakých věcech čili poselstvích, toho já též nevím; neboť ničeho mi nesvěřil, aniž svěřiti mohl, jelikož já neznám řeči německé a vlašské, kteréž on mluví, a on zase nepovědom jest jazyka moravského a latinského, jimiž já mluvím, takže tedy o věcech vážných a důležitých jsme spolu rozmlouvati nemohli.«

Když to slyšeli soudci, spílali trpiteli a ještě hůř na něho nastoupali. Jeden z nich, chtěje ze svaté zpovědi tajných věcí se dověděti, takto jej oslovil: »Ty tak důvěrný rádce Lobkovicův, mučitel a zpytatel jeho svědomí a srdce! Tys s jeho štolbou do Polska šel a nevíš, z jakých příčin jej Lobkovic tam poslal a co tam činiti měl! a když jsi ty totéž tam dělal, tož toho nevíš, ty pobožnůstkáři, ty svatoušku?« »Hej, katane!« křikl zase Bitovský, »přimnož mučení, nic nedbej, nešetř, jelikož tento padouch sám o sebe nedbá aniž sebe šetří; nutno jej náležitě k vyznání přivést.« Na to katan Jana ještě silněji na

skřipci natáhl a na nohy přivázal těžké břemeno. Všim tím mučením nevynutili z něho jiného vyznání než-li dříve. On opakoval toliko dřívější zbožné povzdechy a vzýval přesladká jména Ježíš, Maria a Anna.

Toto bolestné divadlo trvalo přes hodinu a bylo by ještě déle potrvало, kdyby komisaři nebyli sami křikem a vztekem svým se cítili unaveni a stálostí Sarkandrovou přemoženi. Pročež uradivše se vespolek, kázali vítěze svého se skřipce sundati a do žaláře navrátiti. Dříve než-li tam byl odveden, ještě mu přikazovali, aby si umyslil a pravdu vyznal, leč by ohňovou a krvavou muku trpěti chtěl. Ale Sarkander odvětil: »Cokoliv protivného dobrotivý Bůh na mé hříšné tělo teď připustil a budoucně připustí, pro všecko to chci svaté jméno jeho chváliti a jemu dobrořečiti. Jemu povědomo, že ničeho nevím z toho, v čem jsem podezříván a od vás urození pánové vyptáván. Doufám také co nejpevněji, že tentýž nejmilosrdnější Bůh jazyk můj i napotom ostríhati a tak řídití bude, aby ničeho proti pravdě a proti nejsvětějším příkázáním nevyřkl. Ostatně poznávám a vyznávám, že Božím dopuštěním pod vaši mocí stojím. dokud jemu se líbiti bude. Staniž se na mně nejsvětější vůle

jeho, kteréžto jsem zcela se oddal a opětně oddávám. Za vás pak, velectění pánové, chci co nejvřeleji vždy se modliti, aby nejmilostivější Bůh vám toho, co na mně činíte, nepokládal za hřích, nýbrž vás ode všeho zlého ostříhal a vám svou milost a požehnání udělil.«

Tak mučedník Páně odměnil se úhlavním nepřátelům svým. Ale láskou Kristovou dýšící slova Sarkandrova neobměkčila kamenná srdce nespravedlivých soudců, neboť odcházejíce, toliko posměch z nich si tropili.

12. Třetí výslech Janův a první muka ohňová.

Druhého dne, 15. února, sešli se v žaláři titíž komisaři a sluhové. Ale městský soudce Scintilla nedostavil se k vyšetřování, chtěje se vyhnouti nelidskému počínání komisařů. Bojice se pak (ovšem bez příčiny), aby snad někdo z katolíků nepodal Sarkandrovi v jídle neb v nápoji jedu, aneb snad kouzly jej bolesti nechránil, nařídili komisaři žalárníkovi, aby všemožně nad vězněm bděl, a pak odešli.

Zatím bylo třeba odbojným stavům zbraně se chopiti, dílem aby se bránili proti Polákům a Kozákům vpadnuvším

na Moravu, dilem, aby Bedřichovi »Zimnímu králi« do Slezska se ubírajícímu bezpečnější průvod zjednali. I v Olomouci shromážděno k tomu cíli několik zastupců ozbrojených sedláků, jimž za velitele dán Bitovský; pročez nemohl tentokrát předsedati komisi proti Sarkandrovi. Jeho místo zaujal muž téhož ducha, pan Ctibor Žernovský z Žernova.

Nový tento předseda soudu odebral se s dřívějšími komisaři Benešem Pražmou, Vilémem Ullersdorfem a šlechticem Petrem Kopřickým dne 17. února do žaláře a kázal předvésti ctihodného kněze, jejž takto oslovil: »Známoť, že s pánem svým Lobkovicem jsi vyzvědač a zrádce vlasti: a že to přece pánům stavům zemským do očí zapíráš, zakusil jsi poněkud, co takoví zlochové všim právem zasluhují. Celá podstata věci pak o to se točí, že ještě více a trpčejších muk zakusíš, potrváš-li ve své tvrdošijnosti a lživosti; a protož věz napřed, že tebe nikterak šetřiti nebudeme a tudíž, abys tomu ušel, raději dobrovolně vyznej, nač tebe se vyptáváme a co tobě se vytýká. Neboť domnívám se, že jsi v těchto dnech sobě umyslil a na lepší cestu uhodil. Protož pověz: co jsi činil v Polsku? a zdali jsi tam pro přivolání Kozáků do vlasti od pána svého Lobkovice poslán byl?«

Sarkander s obvyklou úctou a skromností odpověděl: »Pánové moji, vím chvála Bohu! předobře, co jest pravda a co lež před Bohem i před lidmi, a proto cokoliv jsem už dříve o své cestě do Polska a svém tamějším zaměstnání pověděl, tuto opakuji. Totiž nejprve do Častochova jsem zaputoval, bych tam svou pobožnost vykonal. Uslyšev pak na zpáteční cestě, že faru mou v Holešově zatím nekatolický duchovník zaujal, vrátil jsem se z Rybníka do Krakova. Nebyl jsem v Polsku pro nějaké pořízení, mi od pana Lobkovice svěřené, neboť jsem nikdy s ním při poradě nebo prosbě o ničem nemluvil, leč o věcech církevních a duchovních. Avšak on si toho ani nežádal, aniž bych já se byl opovážil bez vědomí a bez dovolení svých představených do takových věcí se míchat. Vždyť vědí urození pánové předobře, že pro pořízení takových a podobných světských věcí vyskytá se ve vlasti dosti velmožů a velezpůsobilých pánů, takže není třeba aniž slušno, aby k tomu se obral chudý soukromý kněz, který nezná zvyků a způsobů dvorů a ve věcech vojenských docela nezběhlý jest. Necht tedy pánové z toho sami posoudí, jak nevinně a násilně v takové podezření uveden jsem.«

Důkladná tato odpověď neobměkčila pranic pana Žernovského: jako vzteklý volal na katana: »Chop se toho zrádce a zkus na něm svého umění; marnot s ním hráti a jeho lžem naslouchati.«

Že mučením takovým toliko zášť protestantská na Sarkandrovi se chtěla ochladiti, vysvítá patrně z výčitky, kterouž Sarkandrovi hned po slovech Žernovského činil šlechtic Petr Kopřický, jenž byl statkářem blíže Holešova a farníkem Sarkandrovým. Jeho matka byla horlivá protestantka a v zášti proti víře katolické vychovala i syna svého Petra. Když umřela, byl farní chrám v držení protestantů, a jejich duchovník pochoval ji v holešovském farním chrámě. Když však rok před příchodem Sarkandrovým na faru holešovskou kostel ten byl protestantům od Jesuitů pomoci pana Lobkovice odňat a katolíkům navrácen, byly i pozůstatky její, jako horlivé nekatoličky, z posvátného místa vyklizeny a v zahradě jí patřící pohřbeny. Odtud ta nenávist syna proti katolíkům a jejich duchovním. Proto také při tomto výslechu vytýkal to Sarkandrovi, a třebaš věděl, že toho nikoliv Sarkander, nýbrž jeho předchůdcové Jesuité učinili, přece z toho jen Sarkandra vinil, řka: »Tak tomu jest, vznešení pánové, tento pop jest

ničema a buřič, jenž ani mrtvým nedá pokoje. Pověz, proč jsi mou zemřelou matku, v holešovském chrámě pochovanou, dal vykopati, vynésti a v zahradě zahrabati? A kdo jest příčina násilí toho, jímž luteráni přinucováni podle způsobu papeženců (katolíků) se zpovídati, pod jednou toliko způsobou přijímati, jímž se duchovní sluhové bratrů z kostela sv. Anně. pak ze školy bratrské a obě strany luteranův a bratrů z celého Holešova odkliditi musily? Kdo toho příčina, že onen kostel odevzdán Jesuitům zde vydržovaným a chráněným? Kdo hlavním jest toho původem, že přemnozí z holešovského a okolního lidu hrozbami, vězením, ztrátou statků, vyhnanstvím stíhání aneb k papeženství donucováni byli?»

Z těchto slov pana Kopřického jasně vysvítá, že soudcové toliko pro víru proti Sarkandrovi zuřili, přičítajíce mu ztrátu tolikera přívrženců nekatolických sekt. Spolu viděti, že jako vždy, tak i tenkrát protestanti, ač na přemnohé sekty rozpadlí, přece kdykoli se jednalo o nepřátelství proti katolíkům, svorně si podávali ruce ku společnému jednání. Dále též viděti, že přezdívký, pop. papeženec a jiné, jimiž se až podnes katolíkům a jejich duchovním spílá, už tehdaž u protestantů běžné byly.

Trpělivý sluha Páně s okem bolestným pohlédl na zuřivce řka: »Nejmilejší pane Petře! ty předobře víš a pamatuješ, že jsem já dne 6. května roku 1616 do Holešova přišel, a že nejenom tvá matka, jak jsi mi vytýkal, už před mojim příchodem vykopána a z kostela holešovského vynešena, nýbrž že i luteranští duchovníci z fary, a Pikardité, které jsi též uvedl, jak vůbec známo, ze školy a z Holešova už odstranění byli. Jestliže pak mne tupíš proto, že jsem vykonáváje apoštolský úřad kazatele objasňoval a horlivě vyvracoval bludy, hříchy pak a nepravosti káral, jestliže pro takové věci mne tupíš, sám spásu duše svojí neprávě v cestě stojíš. Ostatně jestliže já, svatých nauk nejnehodnější nástroj, vše cokoli nezdálo se tužbám a snahám svým odpovídati, jsem samému Otci světel, Bohu, na modlitbách podle možné horlivosti doporučival: pověz, jakým já kdy slovem, skutkem, jakou snahou neb radou jsem tebe aneb všechny, jež tuto zastáváš, urazil aneb pronásledoval? Mně aspoň není nic takového povědomo. Za to však, co Bohem daná a osvícená moc světská k vlastní spásu a ku spasení svojich činí, bude ona kdysi sama žádajícímu toho soudci vydávati počet.«

Ještě nedomluvil Jan, už opět třetí, totiž Pražma, na něho se sápal, řka: »Co? ty že ničeho nevíš o tom, co se tobě zde vytýká? Ty že jsi pouhá nevina a nevědomost? Lži těchto perně zažiješ. Pověz, arcilháři a zrádce: kde jsi nechal štolbu Lobkovice? kam zavezl on skříňku s penězi?« Načež Sarkander pokorně odvětil, že přišel k cestě, která ze silnice královské přímo do Častochova vede, se štolbou dotčeným se rozloučil a jemu za pohodlné vezení díky vzdal, aniž ho napotom byl zase viděl, aniž ví, kam dále v Polsku jel a zdaliž kromě soudku vína něco jiného s sebou vezl, zvláště zdali ve skříni, na které seděli, peníze měl.

Sotva to řekl sluha Páně, kázali komisaři jej svléci, na skřípec dáti a roztáhnouti a hořícími pochodněmi z obojí strany páliť. Ukrutné mučení toto skoro po dvě hodiny trvalo, an mezi tím komisaři bez ustání dřívější otázky, zlořečení a rouhání opakovali. Sarkander pak pamatoval na příklad Beránka Božího, jenž k nejohavnějším přezdívkám svých nepřátel mlčel a toliko jednou řekl: Pak-li bych vám odpověděl, nepropustíte mne; a proto jen zřídka v muce té osvědčoval svou nevinnu a nevědomost, toliko přesladká jména Ježíš, Maria a Anna přechořavě vzýval, by jimi sobě posí-

lující pomoc Boží vymohl. Aniž ho naděje zmýlila. Nebo mučitelé byli spíše unaveni nežli mučedník. Ustavičným vztekem a křikem umdleni, nemohli už déle prokouř a zápach tam vydržeti. Též neustálými vřelými povzdechy trpitele k Bohu přemožení a zahanbení, kázali Sarkandra zase se skřípce sundati a odešli hrozivě odtud. Jmenovitě předseda soudců Ctibor Žernovský odcházeje strašnou hrozbu vypustil řka: »Ještě jinak naučíme tě modliti se, neustaneš-li nás za blázny míti.«

13. Jan po druhé ohněm zkoušen, chrání mlčenlivost zpovědnickou.

Bitovský hořel žádostí přítomen býti tomuto soudu. Sám nemoha se dostaviti, poslal k němu aspoň svého hofmistra. Pomstou hárajíce a nemálo spítí odebrali se dne 18. února do žaláře dřívější komisaři Ctibor Žernovský, Beneš Pražma, Hartman Buchheim, Vilém Ullersdorfer a s nimi z městské rady Vít Oesterreicher, Albrecht Muthal a Jiří Richter, a dali uvést před sebe ctihodného kněze Sarkandra, jenž od včerejšího mučení všecken ztrýzněn a zemdlen byl. Ctibor Žernovský pak zase na začátku krotčeji se tázal: »Zda-li sobě už usmyslil dobrovolně vyznati pravdu? Co v Polsku dělal? Kde

štolba Lobkovicův dli? Kam škrínku s penězi zavezl? Jinak že by podle rozkazu jim daného mnohem ostřeji k němu přikročiti musili.«

Sarkander jako dříve na svou nepovědomost těchto věcí se odvolával. Beneš Pražma pak obsypav jěj hanami chtěl od něho zvěděti, co o těch věcech jemu ve svaté zpovědi zjevil pan Lobkovic, řka: »Co ty že nevíš, jaké pikle se kuly? Což tobě vše to ve zpovědi nezjevil Lobkovic? pročez vyjev a vyznej nám to, sic jinak to z tebe plamennými a jinými podobnými mukami vynutíme.«

Tak mluvil k Janu Sarkandrovi soudce, jako kdysi k Janu Nepomuckému mluvil král Václav. Ale jako tehdáž Jan Nepomucký raději nejukrutnější smrt volil podstoupiti, než-li ze zpovědi něco vyjeviti a tak pečeť posvátné mlčelivosti porušiti, nejnak i Jan Sarkander skálopevně se vzpíral proti takovým bezbožným otázkám a podobnou jako Jan Nepomucký dal odpověď nepřátelům, která věčnou jemu zjedнала korunu slávy. Nebo poznovu osvědčiv svou nevinu a nepovědomost s jasnou myslí řekl:

»Co pak svátostné zpovědi se dotýče: buď si, že by mi něco věrohodného v ní bylo svěřeno bývalo, avšak o tom už ničeho

nevím, aniž věděti chci, aniž se opovažuji na to si vzpomenouti, aniž chci na to pamatovati, a to pro svatosvatou a nezrušitelnou pečeť této Božské svátosti. A protož kdybych i věděl, že mne na tisíc kusů rozsekáte, že mne železem, ohněm a všemi pomyslitelnými mukami zničíte a v popel obrátíte, přece bych raději volil všecko to s Boží milostí snášeti, než-li dost málo proti této svátosti se prohřešiti.«

Slova tato zřejmě dosvědčují, že Jan Sarkander byl mučedníkem pro víru katolickou, jelikož nepřátelé čím dále v mučení jeho pokračovali, tím zevrubněji a jasněji na jevo dávali, že pro jeho horlivost a rozšiřování víry katolické proti němu zuřili, až i na to se odvážili, že od něho zrušení posvátné pečeti zpovědní mlčelivosti žádali a přeukrutným násilím vymáhali. Nebo sotva že ona slova mučedník Páně vyřknul, s hanami a kletbami proti němu se vztekali, zvláště Buchheim na katana volal: »Chop se padoucha, jenž se opovažuje nám se posmívati, natáhni jej co nejsilněji, přilož pochodně, pal a muč jej, co nejvíce můžeš.« Katan vše co nejbedlivěji provedl; zatím zbožný kněz jako dříve žalmy přiměřené říkal

a přesladká jména Ježíš, Maria a Anna ustavičně vzýval.

Když pochodně a svíčky ku pálení potřebované, krví mučedníka zalívané hasly, posmívali se podnapilí soudcové katovi, jakoby nerozuměl svému řemeslu. Katan posměchem rozjitřený tím více zuřil proti mučedníku; neboť nové svíce, smolné i voskové, na obě strany přikládal: brzy zase kolo skřipce silněji točil, až ctihodného kněze tak roztáhl, že se z místa pohnul kámen veliký, k němuž nohy mučedníkovy přivázány byly. I ukázaly se svaly trpitele přetrženy a sesinaly, údy vymknuté, obličej skroucen a sešereděn, kosti vytržené skřípaly, klouby praskaly, hrdlo častým tažením napínané rozezvučelo se v žalostný zvuk; a při tomto dlouhém, žalostném vzdychání vyslovoval nejsvětější jména Ježíš a Maria. Jako ohlas ozýval se z ulice žalostný nářek věřících, kteří se sběhli k tomuto divadlu, a se strany krutých soudců zaznívala divoká zlořečení.

Když ani touto ukrutností žádného vyjevení zpovědi Lobkovicovy ze Sarkandra vynutiti nemohli, vymyslili sobě Žernovský a Pražma jinou a mnohem větší muku; velelť katanovi, aby rozpustil pryskyřici, smolu, síru, lůj a olej, a v tom omočená a zapálená péra vrazil do těla

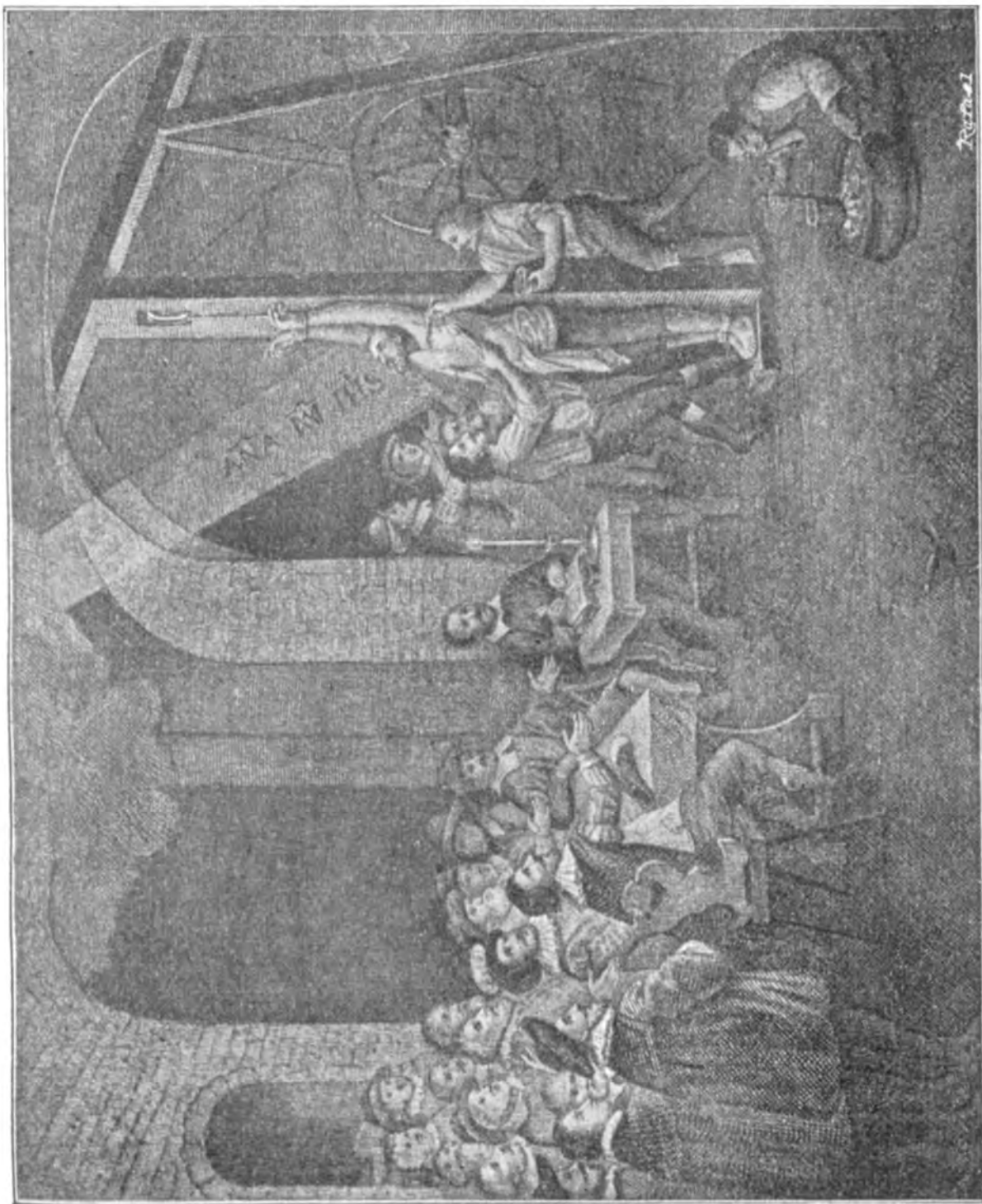
zločince; tak jistě prý na něm zpověď Lobkovicovu vytáhnou. Kat bez odkladu rozkaz vykonal. Když smíšeninu dohotovil, kázali mu soudcové, aby to Janovi na žaludek, na prsa, na boky, na ramena a na krk hodil a pochodněmi zapálil, by při tom světle tím dříve tajnosti našli. Tato ukrutná muka způsobila jednak přítomným nesnesitelný kouř a zápach, jinak však rozmnožila bolesti tichému trpiteli, mlčícímu k bezbožným otázkám. Stalo se tudíž, že krev na zemi tekla a oheň i ostatní roucho trpícího kněze zasáhl, že všecek jeden plamen se býti zdál. Maso Janovo bylo tak spáleno, že zvláště v bocích, skrze kosti jako skrze mříže, pálením začazené útroby se ukazovaly. Ačkoliv takto vnitřnosti těla Sarkandrova na jevě byly a bezbožní vyšetřovatelé opětne přiloženými pochodněmi na ztrýzněném mučedníku tajnosti srdce vyzvědět usilovali, přece až ku pečeti svátostné zpovědi neproniknuli. Otevřeli sice prsa věrnému sluhovi Páně; on však vyznal víru svou, ale zpověď Lobkovicovu, jak sobě žádali, nevyzradil.

Z přítomných diváků někteří trpělivost a stálost Sarkandrovu obdivovali a chválami vynášeli; soudcové však nemohouce ani této chvály, ani jeho modlení a vzývání svatých jmen snést, nemálo se durdili.

Obzvláště Buchheim proto rouhavými slovy se na mučedníka obořil.

Když po dlouhé chvíli poznali, že mučedník svou nepřemoženou trpělivostí nad nimi vítězí, připisovali to jakémusi tajnému umění tohoto kněze, i řekli: »Jistě zrádce tento jest čaroděj a kouzelník. Hej katane, takovému umění postav na odpor umění protivné, odřezej mu nehty, ostřihej mu na hlavě vlasy přes kříž, a i pod paždí a na jiných třebas nejtajnějších místech, pak to všecko spal a popel podej v nápoji onomu čaroději.« Bezbožný rozkaz kat věrně vyplnil a podal Sarkandrovi takový nápoj. Muž Boží vzýval jméno Ježíš a připomenuv sobě hořký kalich, jež Pán a Spasitel náš na kříži píti musel, vypil vesele onen nápoj. Načež dřívější muka s tužším roztažením údů a pálením následovala: mučedník však jako dříve vzýval bez ustání jména Ježíš, Maria a Anna.

Tři hodiny trvalo již ukrutné mučení. Když Sarkandrova zbožnost, trpělivost a nezvratná stálost nade vším trápením zvítězila, soudcové unaveni a zároveň zahanbeni zářícími ctnostmi mučedníka, kázali katovi, aby jej od skřipce odvázal, mučedníkovi pak řekli, aby si věc lépe rozmyslil do druhého dne. Pak odešli s nevolí.

Mučení blah. Jana Sarkandra.

(Ocelorytina dle obrazu v refektáři semináře v Olomouci)

Jakmile zbožný trpítel od sloupu odvázan byl, hned pro velikou bolest a slabost klesl k zemi. I mysli strážníci, že už mrtev jest; pročez po delší dobu nedotknuvše se ho, nechali jej ležeti. Když pak pozorovali, že ještě žije, zanesli ho zase do žaláře, kde jej na slámu položili a kněžským jeho rouchem přikryli.

14. Další strádání mučedníkovu.

Že Jan Sarkander k zemi klesnul, proto nebyl ještě poražen, ale poražení byli jeho nepřátelé, nad nimiž zvítězil svou podivuhodnou tichostí, neunavnou trpělivostí a hrdinskou stálostí. Dobře a pěkně praví sv. Augustin: »Nebývá od lidí šlapán, kdo pronásledování trpí: nýbrž kdo boje se protivenství, pošetile jedná. Nebo šlapán býti nemůže, leč kdo níže jest, avšak není níže, kdo ač na zemi mnoho na těle trpí, přece srdcem připoután jest k nebi.«

Když Jana z mučírny přenášeli do žaláře, kde se poněkud měl zotaviti, neopomenuli mu do ucha šeptati, že dnes ještě větší se mu připravují muky. Jan odpověděl: »Nezbude mi dnes, leč vrátiti duši Bohu; na těle pak zcela zraněném a skoro rozkouskovaném muka sotva nalezne místa«.

Když pak zraněn na slámě ležel, přišli četně katolíci, i nekatolíci jej navštíviti a nabízeli se mu ochotně k službám potřebným, přinášejíce mu léky, náplasti a obvazky, jiní pokrm a nápoj.

Zachovala se pověst v lidu, že při mučení na modlitbu Šarkandrovu se udál zázrak. Nebo když prý tento sluha Páně po hrozném zápasu horoucí žízeň uhasiti chtěl, žádal od katanů nápoje, řka: »Máte co píti?« Tito mu v krutosti své takového občerstvení odepřeli. Pročež prahnoucí trpitel pozvednul zraků svých k nebi, nějakého občerstvení odtud se nadívaje. A nebyl zklamán v naději. Nebo jako Samsonovi, když po vítězství nad Filištinskými téměř umíral žízní, Hospodin otevřel zub střenovní v čelisti osličí a vodou odtud se proudící jej občerstvil, rovněž Bůh dobrotivý pro svého zemdleného zápasníka ze stěny skalné vyvedl občerstvující vodu, kteráž před tím tam vidána nebyla, ale od té doby vždy na místě umučení řine.

Více nežli Sarkander prahnul po vodě, prahli po jeho krvi tyranové; nebo tito sešedše se, aby po čtvrté jej mučili, vstoupili zase do žaláře a ustanovili v divoké mysli své, vstaviti na hlavu nepřemoženého kněze smolový věnec horoucí. Avšak městský soudce Jan

Scintilla, jakož i notář Pavel Slacký a rada Rudolf Mandel snažnými prosbami na ně doléhali, aby od takového počínání upustili. Dokládali, že Jan Sarkander předešlými mukami už tak seslaben jest, že by novou muku bez okamžité smrti nesnesl, a pak že taková ukrutnost všem zákonům a zároveň i samému citu lidskosti se přičí. Přes to vše trvali ukrutníci na svém. Teprve když sám kat a jeho pomocníci se zpěchovali, takovou muku na ztýraném knězi vykonati, upustili tyrané od svého bezbožného předsevzetí a rozlícení odešli.

Ukrutné muky, jimiž Jan trápen byl, zasadily tělu jeho smrtelné rány a učinily vyléčení jeho zcela nemožným. Nebo žíly jeho byly potrhány, údy vymknuty a svaly přetrženy. Pro umírnění jeho náramných bolestí a pro ulevení pokuty snažně prosili Jan Scintilla a Pavel Slacký, aby zmučený kněz do nějakého soukromého domu přenešen a tam až do skonání opatrován býti směl. Ale i tuto prosbu nelidský Buchheim odmrštil a naporučil, aby ztrýzněné tělo Janovo v žaláři zůstalo. I odevzdán Jan žalárníkovi na starost a k léčení.

Ale opatrovatel tento maje býti Sarkandrovým léčitelem, stal se jeho větším trýznitelem, jednak proto, že se

v léčení nevyznal, jinak že to způsobem ukrutným konal a posléze že jsa kacíř nenáviděl katolíky vůbec a katolického kněze zvláště. A tak místo léčitele byl Janovi toliko katem, a celé jeho opatrování a hojení bylo jen nepřetržené pásmo nových a nových muk. Jsa obyčejně zpit zacházel s náplastmi z hrubšího plátna neb pijavého papíru namočeného v lněném oleji tak, že staré náplasti odtrhoval a nové nešetrně přikládal, čímž ubohému trpiteli vždy nové bolesti a rány způsoboval.

Bylo-li třeba trpitele se strany na stranu neb jinam obrátiti, tu krutý opatrovník, boje se zápachu, toliko nohama jej povaloval, a bylo-li kdy třeba i rukama se jej dotknouti, činil to toliko s krutou zlostí a zlořečením. Spoluvězňové a páni i paní, kteří tam návštěvou přišli, prosili jej snažně, aby aspoň pro odplatu mu slíbenou mírněji a vlídněji s ubohým mučedníkem nakládal; ale vše marno. Durdil se a vztekal, když jej někdo napomínal; zuřil a bouřil, když jiní se opovážili místo něho obvazovati a léčiti rány ztrýzněného; sápal se na každého, kdo nemocného navštívil a jemu nějakého ulevení poskytoval; ano i vyháněl vstupující aneb žádal vstupného od těch, kteří nějaké léky,

prádlo neb pokrmy tam přinesli; taktéž ty věci sám pro sebe podržoval.

Ale ani nepohodlím místa ani zlobou žalárníkovou nedali se páni a paní odstrašiti, aby nenavštěvovali Sarkandra; ano pokládali si za čest, že mohli podávati zmučenému knězi dary lásky k jeho zotavení. V tom ohledu se významenaly vdovy Kateřina Hoenigová, Barbara Juřitková a Juliana Brandelsová z Brandenfelsu, pak městští písaři Petr a Pavel Šlachecký, a mezi spoluvězni řezník Jiří Mečel a dva manželé z venkova, šafář s chotí svou, poddaní pana Jana Sudličky, jimž Jan umíraje odkázal své šaty. Zvláště vynikal tehdaž rovněž uvězněný Jan Rudolf Mandel, soudní notář v Olomouci, který domácími svými pokrmy, prádlo a polštář poskytnul Sarkandrovi, a také sám vlastníma rukama mu dnem i nocí dle potřeby přisluhoval, rány obvazoval, hnis vyčisťoval, pokrm a nápoj mu podával, nic nedbaje na velký a obtížný zápach hnijících údů, ani na noční bdění a jiné veliké obtíže; ano milerád mu i nejopovrženější služby prokazoval.

Zraněný Sarkander mohl jen maličko pokrmu a nápoje požití, ježto i z toho se ještě více rozbolíval. Ale za všecko, co mu podáno, pokorně děkoval a Boha

prosil, aby to dobrodincům dary nebeskými odměniti ráčil.

Prodloužení zápasu Janova bylo nepřetržitou modlitbou a svatým rozjímáním. Při tom nebylo na něm pozorovati ani nejmenší známky netrpělivosti; jevil vždy mysl jasnou, utěšenou a klidnou, nikdy nestěžuje si na kruté bolesti, které snášel. Takové trpělivosti a klidnosti mysli obdivovali se všickni, kteří jej navštívili a říkali mu se srdcem soustrastným: »Otče duchovní, jak těžké muky snášíte!« Načež on velmi klidně odpovídal, řka: »Ve všech i největších mukách mám převelikou útěchu a nedbám žádných bolestí«.

Tato útěcha byla ovocem jeho vroucích modliteb. Už jako pachole veden byl od zbožné matky k modlitbě a tato zbožná mysl rostla s ním. Jako kněz a pastýř oveček Kristových vždy byl modlitbou s Bohem spojen. Na skřipci vise, jako na nějakém kříži, ani pálením těla, ani divokým křikem mučitelů nedal se odvrátiti od modlitby. Všemi mukami nemohli tyrané mysl jeho jinak než k Bohu obrátiti, tak že i na něm vyplnil se výrok Písma svátého: »Duše spravedlivých jsou v ruce Boží a nedotkne se jich muka smrti. Zdálo se očím nesmyslných, že mrou, a pokládáno jest

vykročení jejich (ze světa) za trápení, a to, kteréž od nás jest, odjítí, za vyhlazení; ale oni jsou v pokoji. A jestliže před lidmi muky trpěli, naděje však jejich nesmrtelnosti jest plna«.

15. Jan končí modlitbou svůj zápas.

Byl-li Jan Sarkander po všecky dny života horlivou modlitbou s Bohem spojen, tím více nyní, kdy tělem hynoucím do-
zrával k nesmrtelnému, věčnému životu, pozdvihoval ducha svého k Bohu, aby tak duše i tělo odpočívaly v Božím pokoji. Protož zhusta na něm pozorováno, že v mysli se modlil, když se zdál pokojně dřímati, takže okolostojící říkali: Sarkander buď dřímaje se modlí aneb modle se dřímá.

Nemohl ovšem Jan kolena k modlitbě skláněti; vždyť ani sám bez pomoci seděti ani z jedné strany na druhou se obrátiti nemohl; musil tudíž leže modlitby konati. Chtěje však přece breviář čili hodinky církevní se modliti, prosil přistojící, aby jej poněkud v lůžku k sedění pozdvihli, aneb na nízkou lenošku posadili, aby z breviáře na stolicí před ním položeného modlitby říkati mohl, které církev svatá na každý den kněžím ukládá. Listy v breviáři mu obracel spolu-

vězeň Rudolf Mandel aneb jeho šestiletá dceruška, která později, když už vdovou byla, vše životopisci Sarkandrovu, faráři Švarcovi, vypravovala; a když ani tato ani otec přítomen nebyl, tedy mučedník Boží nemoha rukou obracet listy, činil to jazykem, což vidouce přítomní spoluvězňové k hojným slzám pohnuti byli.

V témže žaláři byli tehdáž držáni řeholníci kartuziánští, kteří od stavů odbojných z kláštera ve Štípě vyhnáni a do žaláře uvrženi byli. Ti spolu se modlice hodinky církevní, nemalou tím působili radost Janu Sarkandrovi. Když viděli jeho náramnou zemělenost a mizení životní síly, prosili jej, aby sobě ulevil, že pro tak slabého kněze není více závazku, hodinky říkati, že pro něho pouhé povzdechy k Bohu postačí. On však brzy bolestným pohledem, brzy snahou, polibiti jejich roucha, brzy lahodnými prosbami hleděl je od takového zrazování odvrátiti, a i hlasitě volal se žalmistou Páně: »Zpívati budu Hospodinu, dokud živ budu. K Pánu v trápení volati budu, a on vyslyší mne. On vyvede duši mou z jezera strasti. Jazyk můj po celý den pamětliv bude spravedlnosti jeho a nezamlčí jeho chválu. Nejmilejší otcové, chvalte se mnou Hospodina a oslavujte jméno jeho bez ustání.« Těmito a po-

dobnými výňatky ze žalmův nejednou je pohnul k slzám a k horlivému spolumodlení s ním.

Bylo zjevno, že přirozeným během Jan vyléčen býti nemůže, byť i sebe dovednější lékařové nejvýbornějších prostředků k tomu byli použili; nebo každým dnem hnily víc a více jeho vnitřnosti a každým dnem přikvapoval rychleji poslední zápas smrti. Čtyry neděle takto v bolestech a modlitbě strávil mučedník Páně. Tu přistoupil k němu na jeho požádání farář Vincenc Šípek z Velkého Týnce a podal mu nebeskou posilu ve svatých svátostech, při čemž přísluhovali jmenovaní kartuziáné a farář Jakob z Charvát. V jejich přítomnosti, dne 17. března 1620, v noci mezi desátou a jedenáctou hodinou modlil se ještě polosrozumitelně slova žalmistova: »Obrátíš se duše má v odpočinutí své, nebo Hospodin dobře učinil tobě. Nebo vytrhl duši mou od smrti, oči mé od slz, nohy mé od pádu. Líbiti se budu Hospodinu v krajině živých.« Domodliv se to, vypustil tiše duši svou a zesnul v Pánu, maje 43 let.

»Tak se stal Jan,« dí pěkně jeho životopisec, farář Švarc v Holešově, »katolikům ctí a slávou, kacířům a mučitelům svým zahanbitelem a přemožitelem;

slabým u víře učiněn silou, stojícím pevným sloupem; zápasícím a trpícím vzorem, vítězitelům radostí, holešovské církvi a ovečkám chloubou a potěšením; všem tamějším nástupcům svým učitelem, chrámu Panny Marie v Olomouci, počestné radě a obci tamější drahocenným pokladem, žalářův zasvětitel; pastýřům duší obrazem čili vzorem; městu Skočovu ve Slezsku drahou památkou; slavnému rodu Lobkoviců miláčkem; rodu šlechtickému Rotalův předmětem lásky a úcty, celé Moravě drahým rubínem; Bohu, andělům a světu divadlem.«

Druhého dne po smrti zanesli katolíci tělo mučedníkovo do domu pobožné vdovy Světlíkové, oblekli ho v ornát barvy červené, do rukou mu voskový kalich a patenu dali. U rakve zpívali žalmy a vše k pohřbu na třetí den chystali. Když už vše připravili a rakev na ramena vložili, aby ji zanesli do kaple sv. Vavřince ve farním chrámě Panny Marie, tu potkal průvod Buchheim a rozkázal, aby lid se vrátil domů, tělo pak Janovo aby na předešlém místě se ponechalo, až by stavové o pohřbu rozhodli. S bolem velikým zanesli katolíci tělo mučedníkovo nazpět do domu vdovy Světlíkové a uložili je s všelikou úctou ve světnici. Ale bolest jejich byla brzy zmírněna nena-

dálým potěšením; tělo mučedníkově totiž, které v žaláři dlouhými bolestmi ve tváři zbledlo a pro hnutí údů téměř nesnesitelný zápach vydávalo, nyní po sedm dní nejsouc pohřbeno a zrakům všech vystaveno, nabylo barvy živější, červené a vydávalo zvláště libou vůni.

Konečně došlo z Brna povolení k pohřbu. Shromáždili se tedy katolíci dne 24. března ráno o 6. hodině a zanesli tělo mučedníkově do kaple svatého Vavřince, kde oběť nejsvětější a pohřební modlitby vykonány a tělo sluhy Páně s velkou pobožností k odpočívání uloženo. Už při tomto pohřbu oslaveno tělo Sarkandrovo mnohými divy a zázraky. Nebo žena nabyla zraku, muž na rameně ochromělý dřívějšího zdraví a mnozí jiní dosáhli jiných dobrodiní.

16. Jan prohlášen za blahoslaveného.

Hned po smrti začal lid uctívati Jana Sarkandra. Záhy po hluku války třicetileté, r. 1672, podzemní mučírna, kde Jan náš na skřipci roztažen trpěl, nákladem zbožných dobrodinců proměněna v kapli; pečlivě zachovaný dřevěný sloup, k němuž mučedník byl přivázán, a kolo později mřížemi ohrazeny, aby nikdo jich ořezati nemohl.

Přemnoho se vypravuje zázračných uzdravení a osvobození od nezhojitelných chorob na přimluvu Jana Sarkandra; zvláště dlužno uvéstí trojí uzdravení nemocných přimluvou Jana Sarkandra, která jako zázračná v Římě uznána byla.

Jan Jiří Kimel ze Slezska trpěl pakostnicí, které r. 1736 na místě umučení Janova náhle zbaven byl.

Dvouletý Filip, syn Jana Jindřicha Kunerta z. Hrubé Bystřice u Olomouce vyléčen r. 1747 na přimluvu Jana Sarkandra od polypa (nárůstek masa) v pravé chřípi.

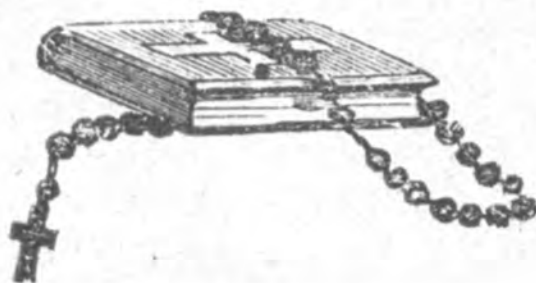
Lazebník a ranhojič Josef Winkler z Prostějova na přimluvu Jana Sarkandra uzdraven od horší žloutenky, když okamžitě zmizela černá a žlutá barva a úplné zdraví se vrátilo.

Po mnohých přípravných pracích vyhlášen Jan Sarkander papežem Piem IX. slavnostně za blahoslaveného v chrámě sv. Petra v Římě na čtvrtou neděli po velikonoci, dne 6. května 1860.

Tak církev svatá nabyla nové ozdoby a vlast naše nového mocného přimluvce a orodovníka u Boha! Kéž by zvláště Moravané a Slezané, radující se z oslavení svého krajana, příkladu jeho bedlivě šetřili, život jeho často rozjímali a srdcem i jazykem jej vzývali, jeho

přímluvy zvláště k tomu se domáhali, aby svatá víra katolická, pro kterou tak hrdinsky trpěl, utěšeně ve vlastech našich rozkvétala a hojné ovoce svatých skutků vydávala! Kéž by jej věřící vzývali zvláště v těchto nebezpečných dobách, aby veliké pohromy od drahé vlasti odvrátil a nám míru nebeského i zemského a všeho pravého dobra na Bohu vyprosil!

Blahoslavený Jene Sarkandře,
oroduj za nás!

OBSAH :

	Strana
1. Úvod	3
2. Narození bl. Jana	4
3. Jan Sarkander v duchovní správě . .	7
4. „ „ farářem ve Zdounkách	9
5. „ „ „ v Boskovicích	11
6. „ „ „ v Holešově .	12
7. „ „ putuje do Častochova	17
8. Jan uchránil Holešov od kozáků . .	19
9. Jan jat a v Olomouci uvězněn . . .	21
10. První výsledk Janův	23
11. Druhý „ „	29
12. Třetí „ „	36
13. Jan po druhé ohněm zkoušen, chrání mlčenlivost zpovědnickou	43
14. Další strádání mučednicko	49
15. Jan končí modlitbou svůj zápas . . .	55
16. Jan prohlášen za blahoslaveného . .	59

**Oprava. Na stránce 37. 5. řádek shora má
státi několik zástupů ozbrojených sedláků.**

Duchovní knihovna

(dříve Ascetická biblioteka)

vychází v benediktinské knihtiskárně
v Brně ve volných sešitech. Celoroční
předplatné jest 4 K za nejméně 60 tisko-
vých archů vkusné úpravy. Jednotlivá
díla prodávají se také zvláště, ale za
cenu přiměřeně zvýšenou.